

Alternativní přístup ke kvantifikaci strukturálního salda veřejných rozpočtů

Vladimír BEZDĚK – Česká národní banka Praha (vladimir.bezdek@cnb.cz)

Kamil DYBCZAK – Ministerstvo financí ČR (kamil.dybczak@mfc.cz)

Fiskální politika se dostává v posledních letech na přední místo domácích ekonomických diskuzí a rozborů – což není vzhledem ke zhoršujícím se rozpočtovým výsledkům žádným překvapením. Bývá ovlivňována řadou různých vlivů, jedním z nejpozorněji sledovaných je ovšem bezesporu vliv ekonomického cyklu na saldo veřejných rozpočtů. V literatuře lze identifikovat tři hlavní přístupy k problematice kalkulace strukturální komponenty fiskálního salda: metodu Evropské komise, metodu OECD a přístup ECB. Zatímco přístup používaný v Evropské komisi byl již na česká data opakovaně aplikován a existují také odhady pracující s metodikou OECD, metoda ECB dosud na česká data aplikována nebyla.

Přístup ECB se od metody Evropské komise odlišuje ve dvou základních bodech. Nejdůležitější změna spočívá v tom, že metoda ECB neváže vývoj příjmových a výdajových položek veřejných rozpočtů na celkovou mezeru výstupu (jako je tomu v případě Evropské komise), nýbrž na odchylky od trendu jednotlivých dílčích makroekonomických základů (například u inkasa nepřímých daní se testuje jeho závislost na vývoji spotřeby domácností apod.). Díky tomu metoda ECB dokáže zachytit vliv tzv. kompozičního efektu na fiskální saldo. Jde o to, že stejná velikost mezery výstupu může generovat kvantitativně rozdílný (cyklický) dopad do fiskálního salda v závislosti na tom, zda je tato mezeru výstupu způsobena domácími, nebo zahraničními vlivy.

Druhá inovace přístupu ECB souvisí s tím, že do výpočtu cyklické složky vstupuje pouze ta část příjmů či výdajů, která má skutečně cyklický charakter. Metoda ECB tak eliminuje jistou nesymetričnost výpočtu, která byla vlastní přístupu Evropské komise (například u DPFO je část inkasa této daně tvořena daněmi zaměstnanců veřejného sektoru, které jsou ovšem součástí celkových mzdových výdajů vládního rozpočtu). Metoda Evropské komise předpokládá nulovou cykličnost těchto položek na výdajové straně veřejných rozpočtů, ovšem kvantifikuje u nich cyklický vývoj na příjmové straně rozpočtu. Tím se dopouští logické nesrovnalosti, kterou se přístup ECB snaží odstranit tím, že tyto daně očišťuje o část inkasa zaplaceného státem.

Naše výsledky jsou v zásadě v souladu s předchozími odhady strukturální komponenty veřejných rozpočtů v ČR a lze je tak chápat jako jistou oporu validity těchto odhadů. Přesto ovšem, díky analyticky jemnějšímu přístupu ECB, lze identifikovat dva roky (1995 a 1997), u nichž se hodnocení fiskální politiky prostřednictvím přístupu ECB jeví poněkud odlišně od dosavadních závěrů a předpokladů. Jak ovšem v textu ukazujeme, jedná se spíše o jisté upřesnění náhledu na rozložení tempa diskrétní fiskální politiky v čase než o změnu celkové dikce hodnocení fiskální politiky v uplynulých letech.

Závěrem se zamýšlíme nad využitelností přístupu ECB v prostředí české ekonomiky a její datové základny. Stěží může být pochyb o tom, že metoda ECB představuje ve srovnání s přístupem Evropské komise ekonomicky mnohem jemnější analytický nástroj, a tak snižuje některé nejistoty ohledně kalkulace strukturálního salda. Na straně druhé je ovšem evidentní, že metoda ECB je datově mnohem náročnější než dosud aplikované přístupy. To bylo komplikací i v případě aplikace na

českou situaci a v některých případech jsme museli přistoupit k použití proxy proměnných. Celkově se ovšem domníváme, že již v nynější fázi prokázala metoda ECB svou životaschopnost a opodstatněnost a považujeme za vhodné zařadit ji do běžně využívaného instrumentária používaného pro analýzy české fiskální politiky.

LITERATURA

- BEZDĚK, V. – KRÁL, P. (2001): Fiskální politika a její příspěvek k vývoji poptávky v české ekonomice. *Národohospodářský obzor* (Ekonomicko-správní fakulta MU Brno), 2001, č. 1, ss. 3–17.
- CANOVA, F. (1994): Detrending and turning points. *European Economic Review*, vol. 38, 1994, pp. 614–623.
- ECB (2001): Cyclically adjusted budget balances: an alternative approach. *Working Paper (ECB)*, 2001, no. 77.
- European Commission (2000, 2001, 2002): Public Finances in EMU – 2000, 2001, 2002. *European Economy Reports and Studies*, Brussels.
- HODRICK, R. J. – PRESCOTT, E. C. (1980): Post War U.S. Business Cycles: An Empirical Investigation. *Carnegie-Mellon University, Discussion Paper*, no. 451.
- KREJDL, A. – SCHNEIDER, O. (2000): Strukturální schodky veřejných rozpočtů v ČR. *Finance a úvěr*, 2000, č. 3, ss. 160–174.
- NOORD, P. van den (2000): The size and role of automatic fiscal stabilisers in the 1990s and beyond. *OECD Working Paper*, 2000, no. 230.

SUMMARY

JEL Classification: E62; E63; H62

Keywords: fiscal policy – structural deficit – composition effect

Cyclically Adjusted Budget Balance: An Alternative Approach

Vladimír BEZDĚK – Czech National Bank (vladimir.bezdek@cnb.cz)

Kamil DYBCZAK – Ministry of Finance, Czech Republic (kamil.dybczak@mfc.cz)

Our analysis considers an alternative estimation of the cyclically adjusted budget balance in the Czech Republic using the methodology of the European Central Bank. Compared with the European Commission's methodology, the ECB takes account composition effects and their impact on the cyclical budget balance. Moreover, the ECB's method avoids some asymmetry in calculating structural balance, which is present in the EC's approach. On the other hand, the ECB's method entails certain data requirements and limitations which the EC methodology does not. We found that the composition effect played some role in the Czech Republic's 1995 and 1997 budget balances; nevertheless, the overall results of our exercise are fully in line with the findings of previous analyses: the Czech Republic's fiscal balance has been sharply deteriorating due to rising structural deficits.